

امریکایی خپرونه ولیکل:

د افغانستان جگړه همدا اوس پای ته ورسوي!

دانټرنیټ دفارسی سرچینو څخه

ژباړونکی: عزیزاحمد خوارمل

په نیویارک کې یو امریکایی خپرونی پلټنیکال افرز د افغانستان جگړه یې دویتنام د جگړې په څیر په ورته ډول سره څرگنده کړې، او په یوه مقاله کې و امریکایی جگپوړی چارواکوته یې ددی وینا په ویلو سره ولیکل: د افغانستان جگړه همدا اوس پای ته ورسوي.

دغه امریکایی خپرونه څرگنده کړې ده: امریکا په افغانستان کې اوسمهال دهغو تیروتنو د پیل په حال کې دی چې دغه ډول ستره تیروتنه اوبده کړنه یې په ویتنام کې ترسره کړې وه.

ددی خپرونی دمقالی لیکوونکی لیکي، موردداهیسې وخت درانږدی کیدوپه حال کې یوچې د افغانستان په اړه مهمی پریکړی نیول سوی وای. او ایا که امریکا ودی جگړی ته ادامه او پایښت ورکوي، نودغه جگړه به په ژوره توگه سره مورددختوپه لای او «لجنزار» کې ورننه باسی، او یا امریکا به دغه جگړه پای ته ورسوي، ترڅو د امریکا و خلکو ته روغتیایی مرستی اوڅارنی، داوبو او هوا د بدلون په اړه او دخلکو د پاره دکار اوبار درامنځته کولو زمینه برابره کړی، او په دی هکله پانگه اچونی وکړی؟ (لندن جانسون دامریکا پخوانی جمهورریس «۴۵» پینځه څلویښت کاله پخوا یې غوښتل چې دامریکا هیواد د پقره او وروسته پاته والی څخه وژغوره وي او ددی پرابلم څخه یې راوباسی همدغه ډېری تیروتنی ددی سبب وگرځیدی چې په زرگونو امریکایی ځوانان دی په ویتنام کې ووژل سي) او کابو دری میلیونه (۳۰۰۰۰۰۰) ویتنامیان دامریکا دیرغل په وړاندی مړه اودمنځه ولاړ سي او همدارنگه دویتنامیانو د ټینگی دفاع په وړاندی هغه کسان چی و امریکایانوته مشکوک معلومیدل هغه یې تروره ول اودمنځه یې وړل. دامریکا واکمنو چارواکو غوښتل چې امریکایی ښي هیلې اوارمانونه رامنځته کړی مگر دویتنام په ځنگلونو کې دغه ټول ښي هیلې اوارمانونه اوریې واخیست.

اودا اوسمهال په هم هغه ډول سره ډېر خلک اوزیات لیکوونکی په خبری رسنیو کښي په ډول، ډول مقالو کې تردی سرلیک لاندی یې لیکلی دی: د افغانستان جگړه دی باید پای ته ورسیري.

فرانسیس بویل دپوهنتون استاد اونړیوال وکیل، په (۲۰۰۲) زیږدیزکال کې په یوه مقاله کې یې ولیکل، امریکا هیڅکله نه باید دافغانستان جگړه یې پیل کړی وای دسپتامبر دیوولسمی نیتی غمیزه یو تروویستی عمل وو. جگړه یعنی دیوهیوادپوځی یرغل پرېل هیوادباندی، چې بل هیڅ دلیل او شواهد هم نه سته دی چې راڅرگنده یې کړی او دافغانستان هیواد دی پرامریکا باندی یې یرغل کړی وي او یا دامریکا دیرغل سره یې موافقه کړی وي.

د(۲۰۰۱) زیږدیزکال داکتوبر دمیاشتی راپه دی خواهیڅ ډول اسناد او مدارک نه سته دی چې دامریکا یرغل پرافغانستان باندی په واقعی اوربستینی توگه باندی څرگنده کړی او پرحق یې وبولی.

امریکا اودهغه ملگري دشمالی اتلانتیک د ناټودپوځی تړون غړی هیوادونه به کلونه، کلونه (ډېریات په افغانستان کې دجگړی په ختواولای «لجنزار» کې بند پاته سی اوپه دی ختواولای کې په ژوره توگه سره ورننوځی، اودا دامریکاهغه تاریخی ناپوهی اوتیروتنه ده چې دوییتنام په اړه یې درلودل اودافغانستان په هکله هم دغه ناپوهی اوتیروتنه درامنځته کیدوپه حال کې دی.

مارک پیلیسوک ټولنیز ارواح پوه (سا پوه) ، دوییتنام دجگړی په هکله وایی: داقراره څخه بیره دتیروتنی سبب گرځیدلی وو چې په پرله پسې ډول سره دمختلفو تاکتیکونوڅخه کار واخلو. کوم وخت چې پوځی میتودونه دوییتنام په ځنگلونو کې دماتی سره مخامخ سول، مورډکلیو په بمبارډولو، د بزگرانو په شگنجه ورکولو سره دااطلاعاتواورپوتونود ترلاسه کولودپاره، او د یو گوډاگی دولت په رامنځته کولو سره مومخه وکړی..... اوزمورډ زیار دخلکو دزړونواومغزونودلاسته راوړلو دپاره دپوځی شخړواوآخ اوډب په ترڅ کې کمزوره اوبی واکه سول.

دغه ارواح پوه (سا پوه) وایی: په پینتاگون کې جوړسوی کړنلاری اوترلاس لاندی پلانونه دافغانستان دبیا جوړه ونی دپاره، لکه دوییتنام دجگړی په وخت کې چې وو او دوییتنام دهیواد اودخلکووتاریخی اوفرهنگی عواملو ته هم پاملرنه ونه سول اوهم هغسی په دی هیواد کې «افغانستان» کې ورته اوپه دی ډول سره دي.

اوس مهال باید کوم کار ترسره کړو؟

تام هایډن د(۲۰۰۹) زیږدیزکال دسپتامبر په میاشت کې په خپل وړاندیز سره یې دهغو کسانوڅخه چې دافغانستان دجگړی پرضد دي ددوي څخه یې لاس لیکونه دافغانستان دجگړی دپای ته رسول دپاره راغونډ کړل. تام هایډن په خپل دغه وړاندیز کې یې دبهرنی ځواکونو دوتلو یو ډول استراتیژی یې وړاندی کړی دی چې منطقی په نظر سې.

زمورډ دولت باید دافغانستان څخه دوتلواوخیل هیوادته دځواکونو دبیرته راتگ دپاره یوډول استراتیژی په مخ کې ونیسي چې دخبراترو پربنست په جگړه او شخړو کې دټولو خواو په گډون سره،

د سیمه ایزو ډیپلوماسی پرمیتود، د بیله کوم قید او شرط څخه دانسان دوستانه مرستو په رامنځته کول سره او د وتلود جدول او په دی جدول کې پرتاکل سوی وخت باندی دبیرته راتگ او وتلو څخه دافغانستان څخه دامریکایی اودناتود ځواکونو دپاره دغه ډول استراتیژی جوړه او رامنځته دی سی .

دافغانستان اوپاکستان دکلیو او کورونو بمبارونه د تروریستانو دستنی درالاسته راوړلو دپاره لکه دغنمودپروپو دگدامونوپه شان چې په اور کې سوزی ،نور دی نو ودره ول سی او پای ته دی ورسیرې .په افغانستان کې دپوځی پانگی اچونی پرځای دی باید پردی اړینوشیانودی ،لکه دډوډی ،کور ،ټولنیزو اقتصادی مرستو دتامینولو دپاره دخوارو او یقیرو خلکو سره مرستی او کرنی دی تر سره سی .

ددی څیړونکی دلیکلو پربنست ،امریکاهیکله هم نه باید چې دافغانستان جگړه یې پیل کړی وای او دا (۸) اته کاله داهسی وو ،لکه زموږ دتیرو تنوتکراره ول چې په ویتنام کې وو .

دهایدن دوراندیز پربنست ، داوباما دولت باید په افغانستان کې دمخالفو سیاسی ځواکونو دیو والی دپاره ،په اسیا اودفارس په خلیج کې دهم گتوهیوادونوپه مرسته سره دی د ډیپلوماسی دمیتوده څخه کار واخلي .

دافغانستان دجگړی یوازی دحل لاره ، ددی سیمی څخه دامریکایی ځواکونو وتل اوبیرته ورتگ وخیل هیوادته دي او که دجنرال میک کریستال او جنرال دیوید پیتریوس غوښتنی عملی او اجرا سی نوپه دی سیمه کې ستړی غمیزی او بدبختی به رامنځته سی .

اوباما په افغانستان کې دجگړی دپیچلتیا او ستونزو سره لاس اوگریوان دی :

دبل ویتنام دتکرارول په اړه گوت څندنه !

یوی اطریشی ورځپانی په یورپوټ کې دامریکا دپوځی اوغیرپوځی چارواکو درامنځته سوې اختلافونه په هکله په اشاری سره داوباما داستراتیژی دڅرنګوالی په اړه یې د ده دغه پریکړه یې تر فشارلاندی دستونزو او مشکلاتوپه مورد کې دبهرنی سیاست په هکله وخیل .

اطریشی ورځپانی «استاندرد» په یوه څیړنه کې په دی هکله ولیکل : په افغانستان کې دامنیتی اوضاع او حالاتوپراخه ویچار تیا دامریکا جمهورریس اوباما یې د دواړوخواوو څخه تر فشار لاندی راوستی دی .

دامريکا دځواکونو قوماندان په افغانستان کې دامريکايي پوځي ځواکونو د زياتوالي غوښتونکي دي او د دې جگړې مخالفين او گوتنيونکي د بل ويتنام د تکرارول په اړه گوت څښکي کوي.

ليکونکي په دې ليکنې کې څرگنده وي: دامريکا د جمهور ريس او بامادپاره د افغانستان مسئله يود هغو ډېرو سختو پريکړو څخه دي چې دې غواړي وروسته د څيړنې او سوچ کولو څخه په کراره سره هغه پريکړه ونيسي. مگر دهغه نيتي څخه چې په واشينگټن کې په څرگنده ډول سره دامريکا پوځي او غير پوځي مشران او چارواکي د افغانستان دراتلونکي استراتژي په هکله په خپل منځ کې په جار او جنگ جال سره اخته سويدي او د همدې کبله نور په افغانستان کې آرامتيا نسته دي.

استاندر د په دې هکله وليکل: په واشينگټن کې د دې جار او جنگ جانو ديوي لوري قهرمان په افغانستان کې دامريکايي ځواکونو پياوړي قوماندان «استلي ميک کريستال» دي چې د جون په مياشت کې د او باما لخوا ودې نوي پوست ته وگمارل سو.

دميک کريستال په باور او هاند سره لويديز ډېر لږ وخت لري ترڅو په هندو کش کې جگړه وگټي او وېرې ته يې ورسوي. نو د همدې کبله دې «ميک کريستال» په يورپوت کې د افغانستان ته دنورو ډېرو ځواکونو د زياتوالي او دراليرولو غوښتونکي سو.

په دې ليکنې کې څرگنده سويده: همدارنگه دميک کريستال د دې توصيې څخه را وروسته په واشينگټن کې يې ډېر شکونه او ترديدونه رامنځته کړي او دا څو اونۍ کيږي چې دامريکا لالهانده او دوه زره جمهور ريس يې د افغانستان د مسئلې په هکله تر فشار لاندې راوستي دي.

ميک کريستال تيره اونۍ په لندن کې په يوه غير معمولي وينا کې په افغانستان کې د القاعدې په وړاندې په مبارزه کې پر جگړه باندې يې ټينگار وکړ، او دهغه د دې وينا څخه را په دې خواه په واشينگټن کې دامريکا د پوځي او غير پوځي چارواکو تر منځ پردې مسئلې باندې دا اختلافونو څخه خبراتړي کيږي او دامريکايي جنرالانو د بنور بن څخه هم ډېرې خبرې او ويناوې رامنځته سويدي.

اطريشي ورځپاڼې استاندر د دې مطلب په بله برخه کې يې څرگنده کړي ده: دميک کريستال د توصيې پر بنسټ او باما په بنکاره توگه سره خپل دريځ يې د افغانستان په هکله کلک کړي دي او د اوو (۷) تيرو اونو څخه يې هغه يې اعلان او په داگه کړي دي چې په افغانستان کې جگړه يوه اړتيا ده او موربه بايد دغه هيواد بل ځل د طالبانو او القاعدې دپاره يو ډاډمن پټنځای دی وگرځوو.

او باما د سپرکال د فبروري په مياشت کې د افغانستان ته دامريکايي پوځي ځواکونو د (۲۱۰۰۰) ديوو يشتو زرو نورو نويو سرتيرو په استلو او ليرلو سره، دامريکايي ځواکونو شمير يې په افغانستان کې و (۲۷۸۰۰۰) اته شپته زرو تنو ته ورسول.

ددې مقالې په وروستۍ برخه کې ليکل سوی دی: او باما په عين حال کې څو ورځې مخکې د گوندونو د استازو په شته والی کې دامريکا په کنگري کې په ټينگار سره يې وويل، چې دې «او باما» په افغانستان کې ډير له پسي يرغلونو په اړه تر داوسه پوري دوه زره دي.

اخيځليک: د قطره نيوز څخه.

